

IESKATS ZA LATVIJAS TAUTAS FRONTES NODAĻAS VĒSTURĒ

Irena Pundure,

ZA LTF nodaļas atbildīgā sekretāre (1989–1992)

Zinātņu akadēmijas Latvijas Tautas frontes nodaļu veidoja 41 LTF grupa/nodaļa ar 3204 LTF dalībniekiem. Nodaļas dibināšanas konferencē 1989. gada 20. maijā tika pieņemti trīspadsmit dokumenti. Sevišķi nozīmīgi bija Rezolūcija par Latvijas PSR suverenitātes deklarāciju un Rezolūcija jautājumā par pilsonību, kas radīja skaidrību pilsonības lietā un mainīja nostāju pret Latvijas PSR pilsonību. Jāpiemin arī Aicinājums LTF Domei un valdei, LTF nodaļām un grupām, kurā ZA LTF nodaļa iestājās par zinātniski un juridiski korektu Latvijas suverenitātes sasniegšanas ceļa koncepciju, kas nebūtu balstīta uz vēsturiskas patiesības sagrozīšanu un starptautisko tiesību ignorēšanu. Šis Aicinājums par vienpadsmit dienām apsteidza līdzīga satura vēsturisko LTF Valdes 31. maija Aicinājumu.

Ievads

Zinātņu akadēmijas LTF nodaļa izveidojās, kad Zinātņu akadēmijas pārzinā bija ne tikai zinātniskā pētniecība un tās infrastruktūra zinātniski organizatoriskās un izdevējdarbības nodrošināšanai, bet arī materiāltehniskā apgāde un kapitālceltniecība (arī dzīvokļu celtniecība un bērnudārzi)¹. Tā ir būtiski piedalījusies Latvijas valstiskuma atgūšanas, pilsonības u.c. jautājumu risināšanā. Daži LTF nodaļas izstrādātie dokumenti un jautājumi ir aktuāli vēl šodien, jo īpaši par zinātniskās darbības finansēšanas sistēmu un uzbrukumiem fundamentālajām zinātnēm (“...lai arī cik ceļu argumentu aizsegā tie tiktu veikti, tie jānovērtē kā uzbrukumi garīgās dzīves virsotnēm”²).

Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas dibināšanas konferencē 1989. gada 20. maijā piedalījās 386 delegāti (no 477 izvirzītiem), kas pārstāvēja 41 LTF grupu/nodaļu ar 3204 LTF dalībniekiem no toreizējās Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas 31 struktūrvienības: visiem 15 institūtiem (to vidū no Botāniskā dārza un Radioastrofizikas observatorijas), Inženiertehnoloģiskā centra SPKB, piecu institūtu sešiem dažādu nosaukumu konstrukto-

ru birojiem (piemēram, Polimēru mehānikas institūta Zinātnes aparātubūves SKB), Organiskās sintēzes institūta Eksperimentālās rūpnīcas, ZA Centrālā aparāta un ZA Garāžas, ZA izdevniecības «Zinātne», divām bibliotēkām (Fundamentālās un Misiņa) un trim bērnu dārziem.³

Konferencē tika pieņemti trīspadsmit dokumenti:

- 1) Rezolūcija par Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas nodibināšanu;
- 2) Rezolūcija par Latvijas PSR Zinātņu akadēmiju;
- 3) Rezolūcija par Latvijas PSR suverenitātes deklarāciju;
- 4) Rezolūcija par republikas ekonomisko suverenitāti;
- 5) Rezolūcija par politisko situāciju Latvijā;
- 6) Rezolūcija par vārda brīvību;
- 7) Rezolūcija jautājumā par pilsonību;
- 8) Rezolūcija par pilsoņu komitejām;
- 9) Rezolūcija par attieksmi pret LNNK;
- 10) Rezolūcija par ekoloģisko situāciju Latvijā;
- 11) Rezolūcija par ZA bērnudārziem;

12) Aicinājums LTF Domei un valdei, LTF nodaļām un grupām;

13) Aicinājums PSRS tautas deputātiem no Latvijas PSR.⁴

Sevišķi nozīmīgi dokumenti bija Rezolūcija par Latvijas PSR suverenitātes deklarāciju un Rezolūcija jautājumā par pilsonību, kas radīja skaidrību pilsonības lietā un mainīja nostāju pret Latvijas PSR pilsonību, un jo īpaši Aicinājums LTF Domei un valdei, LTF nodaļām un grupām (par Latvijas Republikas valstiskuma atjaunošanu), kurā ZA LTF nodaļa iestājās par zinātniski un juridiski korektu Latvijas suverenitātes sasniegšanas ceļa koncepciju, kas nebūtu balstīta uz vēsturiskas patiesības sagrozīšanu un starptautisko tiesību ignorēšanu. Šis Aicinājums⁵ par 11 dienām apsteidza līdzīga satura vēsturisko LTF Valdes 31. maija Aicinājumu.

Konferencē pieņēma Nolikumu par Zinātņu akadēmijas LTF nodaļu⁶ un ievēlēja nodaļas Valdi. Tajā bija 12 locekļi: Modris Briedis (Polimēru mehānikas institūta Zinātnes aparātbūves SKB LTF nodaļa), Andris Buiķis (Fizikas institūta LTF grupa), Jānis Freimanis (Organiskās sintēzes institūta LTF grupa), Imars Kiršbaums (Neorganiskās ķīmijas institūta EKTB "Antikors" LTF grupa), Uldis Korsaks (Neorganiskās ķīmijas institūta LTF grupa), Aivars Kreituss (Koksnes ķīmijas institūta LTF nodaļa), Aldis Lauzis (izdevniecības "Zinātne" LTF grupa), Aivars Lorencs (Elektronikas un skaitļošanas tehnikas LTF nodaļa "Vienoti Latvijai"), Baiba Pētersone (Filozofijas un tiesību institūta LTF grupa), Einars Repše (Polimēru mehānikas institūta Zinātnes aparātbūves SKB LTF nodaļa), Pēteris Romanovskis (Organiskās sintēzes institūta Eksperimentālās rūpnīcas LTF grupa), Jānis Trakšs (Neorganiskās ķīmijas institūta Neorganisko materiālu SKTB LTF grupa)⁷. Piemiņas pasākumā 2009. gada 20. maijā no viņiem klāt nebija divu — E. Repšes un mūžībā aizsauktā akad. J. Freimaņa.

Ieskatu ZA LTF nodaļas darbībā sniedz tās izdevumi "ZA LTF informē un komentē"

un "Doma" (sākumā mašīnrakstā, vēlāk datorsalikumā).

"ZA LTF informē un komentē". 1989. gadā no 26. oktobra līdz 19. decembrim izdoti pieci numuri, kuros publicēti Latvijas Zinātnieku savienības Valdes un ZA LTF nodaļas Valdes kopīgi dokumentu projekti — LPSR ZA Kopsapulces 26. oktobra sesijas dalībnieku Aicinājums LPSR Augstākās Padomes Prezidijam pieņemt likumu par alternatīvo dienestu, Atklātā vēstule PSRS Augstākajai Padomei par izeju no pašreizējās ekonomiskās un sociālās krīzes Padomju Savienībā, kā arī informācija no ZA LTF nodaļas pārstāvju sapulcēm, komentāri un runas.

3. numurā stāstīts par ZA LTF nodaļas pārstāvju sapulci 1989. gada 29. novembrī. Tajā J. Freimanis informē par ZA Kopsapulces 23. novembra sēdi, kurā ievēlēja ZA Prezidentu, taču Latvijas Zinātņu akadēmija savā nosaukumā no PSR valā vēl netika, jo pietrūka pāris balsu. Tāpēc tika ierosināts ZA nosaukumu apspriest institūtos un darba kolektīvu sapulču vai zinātnisko padomju sēžu protokolus iesniegt ZA Prezidija zinātniskajam sekretāram J. Kristapsonam.

5. numurā rakstīts par ZA LTF nodaļas pārstāvju sapulci 1989. gada 13. decembrī. I. Kiršbaums aizrāda, ka par latviešu tautas pašnoteikšanās tiesībām nevar būt runas (18. novembris jau ir bijis!), var runāt tikai par okupācijas izbeigšanu, par Latvijas Republikas atjaunošanu. Bet tādā gadījumā nekāda referendumā! Referendumu var rīkot par pievienošanos Padomju Savienībai, nevis par LR atjaunošanu. A. Lauzis izklāsta savu viedokli par to, vai LTF dalībniekiem, kas ir Komunistiskās partijas biedri, vajag tūlīt no tās izstāties. Tad partijas manta, ieskaitot Preses namu, paliktu LKP konservatīvā spārna rokās. Rīgā drukātu "Jedinstvo", nevis "Atmodu". LKP biedru spektrs ir ļoti plašs. Kritēriem Augstākās Padomes deputātu kandidātu atlasē vajadzētu būt vienam — attieksmei pret neatkarīgo Latviju.

Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas izdevums "Doma" (mašīnrakstā). 1990. gadā no 18. februāra līdz 5. septembrim izdoti astoņi numuri. Papildus informācijai no ZA LTF nodaļas pārstāvju sapulcēm, konferencēm, tajā atrodamas arī aktuālas diskusijas. Piemēram, kā Latvijā izturēties pret PSKP, kā iekustināt smagos pilsonības ratus, ar ko 4. maija Latvijā nodarbojas ZA iestāžu "specdaļas", vai klājas tirgoties ar to, ko radījis Dievs, jeb kas var būt privātipašumā u.tml.

1990. gada 16. martā Zinātņu akadēmijā notiek Komunistiskās partijas organizācijas kopsapulce. ZA tautfrontiešu vidū ir daudz KP biedru, un lielākā daļa no viņiem tolaik jau sen atradās krustcelēs. Komunistiskās partijas problēma tobrīd nodarbina visus. Par to "Domās" 2. numurā (1990. 16. marts) turpinājās "Domās" 1. numurā iesāktā diskusija. 3. numurs (1990. 29. marts) veltīts Latvijas PSR deputātu atkārtotām vēlēšanām un izdots krievu valodā.

4. numurā (1990. 25. aprīlis) publicētas LTF grupu/nodaļu sniegtās ziņas par Padomēs ievēlētiem Zinātņu akadēmijas darbiniekiem:

- 1) ciemu, rajonu un pilsētu padomju deputāti — 42 no 13 institūtiem — A. Baums un G. Krupņikovs (ESTI), A. Kreituss (KĶI), J. Raipulis (Mikrobioloģijas institūts), U. Korsaks (NĶI), J. Dzelzītis un R. Karnīte (EI), O. Bušs un Dz. Hirša (VLI) u.c.;
- 2) astoņi Latvijas PSR tautas deputāti — E. Cilinskis un J. Freimanis (OSI), T. Jundzis (FTI), J. Karlsons un E. Repše (PMI ZA SKB), A. Kodoliņš (EI), J. Vaivads (NĶI), S. Zaļetajevs (FI MHD SKB);
- 3) divi PSRS tautas deputāti — R. Kukaine un A. Vilcāns (MI).

5. numurā (1990. 16. maijs) — par vienpadsmit Latvijas Republikas Pilsoņu kongresa delegātiem no Zinātņu akadēmijas: E. Alksnis (OSI), O. Bušs (VLI), E. Cilinskis (OSI), O. Eglītis (FTI), J. Jākobsons (ESTI), T. Jundzis (FTI), J. Karlsons (PMI ZA SKB), I. Kiršbaums (NĶI EKTB "Antikors"), S. Poritere (OSI),

E. Repše (PMI ZA SKB), R. Veidemane (VLI).

"Doma" (datorsalikumā). No 1990. gada 4. oktobra līdz 1991. gada 13. novembrim izdoti četri numuri.

9. numurā (1990. 4. okt.) — LTF III kongresam 1990. gada 6.–7. oktobrī adresētie ZA LTF nodaļas dokumenti: Konceptija pilsonības jautājumā (pamattēzes izstrādātas sadarbībā ar LNNK Valdi un Latvijas Zinātnieku savienības Politisko komiteju⁸; rezolūcijas — agrārājā jautājumā, imigrācijas jautājumā, par Latvijas kolonizācijas sekām, par īpašumu; priekšlikumi LTF Programmas jaunajai redakcijai, kuras "preambulā teikts, ka pārejas perioda iznākumam jābūt 1918. gadā nodibinātās Latvijas Republikas atjaunošanai *de facto*. Tādējādi pielikts punkts jebkurām spekulācijām par kaut kādas jaunas neatkarīgas valsts izveidošanu. [...] Rezolūcija pilsonības jautājumā visā pilnībā atbilst ZA LTF nodaļas izstrādātajai koncepcijai un ir tiešs tās rezultāts." (I. Kiršbaums. "Kā Tu raksturotu kongresu kopumā?" Nr. 10.)

Pēdējā, 12. numurā (1991. 13. nov.) publicēti ZA LTF nodaļas 1991. gada 26. oktobrī notikušās sestās konferences astoņi dokumenti, to vidū ZA LTF nodaļas piektās konferences rezolūcija par zinātnisko un citu speciālo izdevējdarbību brīvā tirgus apstākļos, kurā LR Augstākā Padome un LR Valdība, cita starpā, aicināta diferencēt nodokļu likmes atkarībā no tā, vai tās ir mācību grāmatas, zinātniskie un populārzinātniskie izdevumi vai iespiedprodukcija, kas saistīta ar tiro komercsfēru, kurai nav sakara ar nacionālo kultūru, izklaidējoša literatūra u.tml.

Citāti no ZA LTF nodaļas izdevumiem

Daži citāti no Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas izdevuma "Doma", kas raksturo ZA tautfrontiešu darba kārtības jautājumus.

"Palīgskolu kontingents laika posmā no 1940. gada līdz 1988. gadam ir pieaudzis 8,3 reizes. [...] Arī latviešu nācijas kvalitāti-

vā līmeņa krišanās galvenais cēlonis ir dzīvesveids: alkohols, narkotikas, smēķēšana, nepareiza diēta, aizraušanās ar medikamentiem, fiziskās kultūras ignorēšana, izvirtība un noziedzība.” (J. Raipulis. “Latviešu nācijas perspektīvas.” Nr. 4.)

“Iet bojā unikāls ekoloģiskais objekts [...] kas vēl daudz var dot pasaules kultūrai un civilizācijai. Šis objekts ir latviešu nācija. [...] Mēs nedrīkstam būt pārliecināti, ka nācija izdzīvos, un nedrīkstam arī domāt, ka viss ir atkarīgs vienīgi no tā, kā tiksīm galā ar ārējiem spēkiem.” (A. Lauzis. “Kā Tu raksturotu kongresu kopumā?” Nr. 10.)

“Izvērtējot dažādās grūtības puslīdz objektīvas zinātnes finansēšanas sistēmas izveidošanas ceļā, uzreiz jānodala akadēmiskā jeb t.s. fundamentālā zinātne no pielietojamās zinātnes. [...] Liels solis uz priekšu ir Latvijas Zinātnieku savienības izstrādātā un pērn ruden ZA Prezidijā ar nelieliem grozījumiem akceptētā zinātnes finansēšanas shēma, kurā paredzēta vieta zinātnes finansēšanas ekspertu padomei pie Republikas Augstākās Padomes. Šāda pieeja [...] naudas dalīšanas funkciju izņem no Ekonomikas ministrijas ierēdņu rokām un uztic ekspertu komisijām, kurās ir jāpūlcina ievērojami Latvijas (un pēc ieceres — arī ārzemju) zinātnieki. [...] Vispirms jau satrauc tas, ka iniciatīva no LZS un LZA sāk pāriet uz Ekonomikas ministriju. Lemjot, kādu budžeta procentu atvēlēt zinātnei, tas būtu apspriežami un pēc vienošanās pieņemami, turpretī, izvērtējot virzienu nepieciešamību, — ne. Cerēsim, ka jaunradāmās ekspertu komisijas ar to nesamierināsies. [...] Manuprāt, nedrīkstētu aizmirst arī Zinātnieku savienības ieceri finansētās tēmas publicēt presē, lai savu neprofesionālo novērtējumu varētu dot Latvijas pilsoņi, kuru labā mēs visi solāmies strādāt.” (A. Kreituss. “Par zinātniskās darbības finansēšanas sistēmas “klupšanas akmeņiem””. Nr. 7.)

“Uzbrukumi fundamentālajām zinātnēm, lai arī cik cēlu argumentu aizsegā tie tiktu veikti, jānovērtē kā uzbrukumi garīgās dzīves

virsothēm. [...] Strīdi par īpašuma konversiju lielā mērā ir strīdi par Latvijas turpmāko sociālo attīstību. Ja sertifikācijas vai līdzīgu pasākumu rezultātā veidosies plaši sīko un vidējo īpašnieku slāņi, tad Latvija, visticamāk, atkārtos Skandināvijas valstu attīstības ceļu. Ja īpašumus varēs iegādāties par koka rubļiem un bez kontroles arī par valūtu, tad, visticamāk, veidosies Dienvidamerikai vai dažiem Indijas štatiem līdzīga situācija, kurā īpašumu lielākā daļa atradīsies šauras, pārsvarā uz ārzemēm orientētas lielbagātnieku grupas rokās. No tādām zemēm talantīgākie zinātnieki bēg.” (V. Zariņš. “Latvijas zinātne neatkarības gaidās.” Nr. 11.)

“[...] privātipašumā drīkst atrasties tikai tas, kas radīts ar paša darbu vai arī iegūts, resp., nopirkts, saņemts mantojumā vai dāvinājumā kā cita (citu) darba produkts. Zemi neviens no mums nav radījis, tādēļ tai ir jābūt un uz mūžīgiem laikiem jāpaliek sabiedrības (tautas) kopīgam īpašumam.” (A. Balklavs. “Vai ētiski ir tirgoties ar to, ko Dievs radīja iesākumā, jeb kas var būt privātipašumā?” Nr. 8.)

Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas Valdes pēdējo gadu aktivitātes

1997. gada 11. jūnijā ierosināts LZA institūtu 24 darbiniekiem — 1991. gada bariķāžu dalībniekiem — piešķirt Barikāžu atbalsta fonda Piemiņas zīmes. Tās ir izsniegtas 1999. gada 18. janvārī.

1999. gada 4. oktobrī nodaļas Pārstāvju sapulcē sagatavoti dokumentu projekti pēdējam (9.) LTF kongresam, kas notika 1999. gada 9. oktobrī — aicinājumi Saeimai un valdībai, kuri ir publicēti Latvijas Zinātnes padomes, Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Zinātnieku savienības laikrakstā “Zinātnes Vēstnesis”⁹. Un tie ir:

- Par vārda brīvību un Valsts valodas likumu (neviens Valsts valodas likuma norma neierobežo vārda brīvību, un tās normas, kurām attiecīgi pārmetumi adresēti, Latvijas apstākļos ir pilnīgi nepieciešamas).

- Par valsts pensijām (izbeigt valsts budžeta sabalansēšanu uz mazturīgāko slāņu rēķina un atcelt sociālā nodokļa iekasēšanas ierobežojumus; ierobežot valsts pensiju maksimālo apmēru; atļaut visiem pensionāriem, kas spēj konkurēt darbaspēka tirgū, saņemt kā algu, tā pensiju).
- Par izglītības un zinātnes finansējumu, lai visiem sabiedrības locekļiem būtu vienādas iespējas iegūt izglītību un intelektuālais potenciāls neaizplūstu uz ārzemēm, izglītības finansēšanai ar īpašu likumu atvēlēt vismaz 20%, bet zinātnei — 2% no nacionālā kopprodukta.
- Par vasaras laika atcelšanu. Ikgadējā pārēja no joslās laika uz t. s. vasaras laiku un otrādi negatīvi ietekmē cilvēku veselību, sevišķi cieš bērni un pieaugušie ar veselības traucējumiem.

Nobeigums

Ar Zinātņu akadēmijas vadības atbalstu 2009. gada 20. maijā ZA Augstceltnē notika Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas dibināšanas atceres pasākums. To atklāja LZA viceprezidents akadēmiķis T. Jundzis. Ievadvārdus teica ZA LTF nodaļas priekšsēdētājs (1989–1992) J. Trakšs. Ieskatu ZA LTF nodaļas darbībā pēc nodaļas izdevumiem “ZA LTF informē un komentē” un “Doma” sniedza nodaļas atbildīgā sekretāre I. Pundure (1989–1992; Radioastrofizikas observatorijas LTF grupa).

Atceres pasākuma pirmo daļu “Ko griebjām...” nobeidzot, tā dalībnieki ar klusuma brīdi godināja tos aktivistus, kuri šai saulē jau beiguši kalpot Latvijai un Latvijas zinātnei.

Otrajā daļā “Un kā izdevās ...” runāja ZA LTF nodaļas Valdes (1989) locekļi: I. Kiršbaums (“Par krīzes perifēriju”), A. Kreituss, A. Lauzis un B. Pētersone.

Pasākuma dalībniekiem bija iespēja noskatīties dibināšanas konferences trīsminūšu video ar D. Kuples (LTF Dome) uzrunu un fragmentiem no E. Grēna, J. Lielpētera, J. Vaivada, B.

Pētersones, E. Repšes un I. Kiršbauma dedzīgajām runām pirms divdesmit gadiem.

Sekoja diskusija un ZA LTF nodaļas dibināšanas atceres pasākuma dokumentu projektu apspriešana. Bija iesniegti šādi projekti: Aicinājums par ZA Augstceltnes torņa smaili (sagatavojuši A. Lauzis un I. Pundure, ZA LTF nodaļas izdevuma “Doma” redakcija), Rezolūcija par finansiālu nodrošinājumu reto augu sugu saglabāšanai un izpētei (sagatavojuši *Dr. biol.* G. Jakobsone, v/a “Nacionālais botāniskais dārzs”) un Aicinājums aizsargāt latviešu valodu (sagatavojis LZA Goda loc. *Dr. habil. sc. ing.* V. Zēbergs, KDS ZA nodaļas priekšsēdētājs).

Pārrunās piedalījās akadēmiķis J. Stradiņš, akadēmiķis A. Buiķis, akadēmiķis E. Grēns, A. Lorencs, Dz. Hirša, G. Jakobsona, M. Briedis (Latvijas Banka), B. Pētersone (Valsts kanceleja), LZA Goda loc. V. Zēbergs u. c.

Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas dibināšanas 20 gadu atceres pasākuma dalībnieku pieņemtie dokumenti publicēti laikrakstā “Zinātnes Vēstnesis”.¹⁰

Avoti un piezīmes

- ¹ *Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas darbības galvenie rezultāti 1989. gadā*. Rīga: Zinātne, 1990. 146 lpp.
- ² Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas izdevums *Doma*. 1991. 13. nov. Nr. 11.
- ³ Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas dibināšanas konferences rezolūcijas un aicinājumi, mandātu komisijas ziņojums, ZA LTF nodaļas dibināšanas konferences delegātu saraksti.
- ⁴ Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas dibināšanas konferences rezolūcijas un aicinājumi, mandātu komisijas ziņojums.
- ⁵ ZA LTF nodaļas konferences Aicinājums LTF Domei un valdei, LTF nodaļām un grupām. Latvijas Tautas frontes informatīvais biļetens *Atmoda*. 1989. 5. jūn., Nr. 22/23, 2. lpp.

- ⁶ Nolikums par Zinātņu akadēmijas Latvijas Tautas frontes nodaļu. Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas izdevums *Doma*. 1990. 16. maijs, Nr. 5, 1.–2. lpp.
- ⁷ Turpat, Nr. 11.
- ⁸ Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas Konceptija pilsonības jautājumā. *Zinātnes Vēstnesis*. 1990. okt., Nr. 10(12), 10.–12. lpp. <http://www.lza.lv/ZVpdf/zv12-1990-10.pdf>
- ⁹ Latvijas Tautas fronte beigusi darbību. *Zinātnes Vēstnesis*. 1999. 25. okt., Nr. 17 (183), 1. lpp. <http://www.lza.lv/ZV/zv991700.htm#2>
- ¹⁰ Zinātņu akadēmijas LTF nodaļas dibināšanas konferencei — 20. *Zinātnes Vēstnesis*. 2009. 6. jūl., Nr. 12(388), 2. lpp. http://www.lza.lv/index.php?option=com_content&task=view&id=675&Itemid=47